

PEREHDYTYSOPAS SAIRAANHOITAJAOPISKELIJOIDEN
OHJAAMISEEN MODUULIHARJOITTELUSSA

Mari Asikainen

Anni Kerilahti

Heidi Luuppala

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Asikainen, Mari & Kerilahti, Anni & Luuppala, Heidi. Perehdytysopas sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamiseen moduuliharjoittelussa. Kevät 2018. 43 sivua, 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia perehdytysopas yhteistyössä Helsingin kaupungin Malmin sairaalan kanssa osasto 2:n henkilökunnalle sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamisen tueksi. Malmin sairaalassa otettiin käyttöön vuonna 2016 uudenlainen sairaanhoitajaopiskelijoiden harjoittelumuoto, moduuliharjoittelu. Moduuliharjoittelussa sairaanhoitajat ohjaavat vuorossaan opiskelijatiimiä, antaen opiskelijoille vastuun potilaan hoidon suunnittelusta ja toteutuksesta. Ohjaajat pyrkivät itse olemaan enemmän taustalla kuitenkin huolehtien potilaiden hoidon turvallisesta toteutumisesta.

Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää perehdytysoppaan lisäksi raporttiosuuden. Raporttiosuudessa käydään läpi opiskelijaohjauksen yleisiä laatusuosituksia sekä moduuliharjoittelun pedagogiikkaa. Perehdytysoppaan sisältö perustuu opinnäytetyön raporttiosaan. Perehdytysoppaan tavoitteena oli perehdyttää henkilökunta moduuliharjoittelun ohjaamiseen sekä luoda ohjaajille yhteiset pelisäännöt, jotta laadukas opiskelijanohjaus voi toteutua.

Tuotoksena syntyi perehdytysopas, joka on Power Point -tiedosto. Power Point -tiedostona opasta on helppo muokata ja päivittää ja se voidaan tallentaa sairaalan yhteiselle palvelimelle. Perehdytysopasta voidaan käyttää perehdytysmateriaalina uusille sairaanhoitajille.

Asiasanat: sairaanhoitajan ohjattu harjoittelu, clinical education ward, opiskelijaohjaaminen, vastuuta ottamalla opit, PBL (Problem based learning)

ABSTRACT

Asikainen, Mari & Kerilahti, Anni & Luuppala, Heidi. 43 p.,3 appendices. Language: Finnish. Spring 2017 Diakonia University of Applied Sciences. Degree programmed in nursing, degree: Registered nurse.

The purpose of this thesis was to prepare an orientation guide in cooperation with the Helsinki city hospital of Malmi for the staff of the second ward, to support their nursing students guiding. A new kind of clinical training form for nursing students, training module, was implemented in Malmi hospital in 2016. In modular training nurses gives guidance for a group of nursing students, giving them responsibility for planning and implementing the patient's care. The nurses that are guiding students, tend to be more in the background as mentors, but still taking care of patient safety.

Our functional thesis includes a report section in addition to the orientation manual. The report section covers the general quality guidelines for student guidance and the pedagogy of module training. The content of the orientation guide is based on the thesis report section. The objective and purpose of the orientation guide was to orientate the staff how to control module training and to create common rules for the mentors to achieve high quality student guidance. The result was an orientation guide in a Power Point file format, which is easy to edit and update and can be stored on a shared hospital server. The orientation guide can be used as an induction material for new nurses.

Key words: Health care clinical training, clinical education ward, student guiding, learning by taking responsibility, PBL (Problem based learning)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MODUULIHARJOITTELU	7
2.1 Moduuliharjoittelu oppimisympäristönä	8
2.2 Opiskelijan merkitykselliset oppimiskokemukset.....	9
2.3 Opiskelijoiden ja ohjaajien kokemuksia moduuliharjoittelusta	10
3 OPISKELIJAN OHJAAMINEN	12
3.1 Opiskelijaohjauksen laatusuosituksset.....	12
3.2 Opiskelijan ohjausprosessi	14
4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	15
4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	15
4.2 Pehdytysoppaan suunnittelu	16
4.3 Opiskelijoiden kyselyhaastattelu.....	17
4.4 Pehdytysoppaan toteutus	19
4.5 Pehdytysoppaan arviointi.....	20
5 POHDINTAA	22
5.1 Ammatillinen kasvu	22
5.2 Opinnäytetyön eettisyys.....	24
5.3. Tulevaisuuden haasteet ja kehittäminen	25
LÄHTEET	27
LIITE 1 (1) Saatekirje Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille	34
LIITE 1 (2) Kysymyksiä Diakonia- ammattikorkeakoulun opiskelijoille koskien moduuliharjoittelua.....	35
LIITE 2 Arviointilomake yhteistyökumppanille moduuliharjoittelu oppaasta	36
LIITE 3 Pehdytysopas	39

1 JOHDANTO

Suomessa sairaanhoitajakoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä, joista 90 opintopistettä suoritetaan ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Harjoittelusta 15 opintopistettä muodostuu opinnäytetyöstä. Sairaanhoitajien koulutus pohjautuu ammattipätevyysdirektiiviin 2013/55/EU, jossa määritellään sairaanhoitajan ammatin vähimmäisvaatimukset. Direktiivin mukaan sairaanhoitajakoulutuksen on sisällettävä vähintään 4600 tuntia (180 opintopistettä) opetusta ja sen tulee kestää vähintään kolme vuotta. (Eriksson, Korhonen, Merasto, Moisio 2015, 13). Sairaanhoitajakoulutuksen ammatilliset tavoitteet toteutuvat ja syventyvät harjoittelussa, joka edellyttää toimintayksiköiltä korkeakoulutasoista harjoittelun ohjausta (Opetusministeriö 2006).

Terveydenhuollon ammattihenkilöstön tehtävät perustuvat ammattihenkilöistä annettuun lakiin (559/1994) sekä lain nojalla annettuun asetukseen (564/1994). Lain tarkoitus on edistää potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon laatua niin, että terveydenhuollon ammattihenkilöillä on riittävä koulutus ja pätevyys ammattinsa harjoittamiseen. Ammattikorkeakoulutusta säädetään ammattikorkeakoululailla (351/2003) ja asetuksella (352/2003). (Opetusministeriö 2006.)

Sairaanhoitajakoulutuksessa on varmistuttava, että valmistuvilla sairaanhoitajilla on terveystalveluiden edellyttämä osaaminen. Näyttöön perustuvan toiminnan osaaminen edellyttää sairaanhoitajalta kykyä yhdistää erilaista tietoa päätöksenteossa, kyseenalaistaa käytössä olevia menetelmiä sekä seurata alansa kehitystä. Sairaanhoitajakoulutuksessa tulee vahvistaa hoitotyön päätöksenteossa tarvittavia tietoja ja taitoja. (Eriksson ym. 2015, 19.)

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on ammatillisen koulutuksen kehittäminen yhteistyössä työelämän kanssa. Nykyään oppiminen on yhteisöllistä ja opiskelijat tarvitsevat teoriatiedon lisäksi yhteistyötaitoja sekä luovuutta. Erilaisissa tiimeissä ja ryhmissä työskentely vaatii myös joustavuutta ja

erilaisuuden sietokykyä. Oppiminen onkin siirtynyt enemmän työelämään ja käytäntöön. (Gothóni, Karjalainen, Koistinen, Kolkka 2016, 9.)

Yksi ammattikorkeakoulujen kehittämishankkeista on ollut uudenlainen sosiaali- ja terveysalan ohjatun harjoittelumallin kehittäminen Suomessa, moduuliharjoittelu. Moduuliharjoittelussa toteutuu yhteisöllisyys ja sitä voidaan toteuttaa moniammatillisena harjoitteluna. Moduuliharjoittelulla harjoittelupaikkojen saatavuus turvataan tulevaisuudessa, koska opiskelijoita voidaan ottaa harjoittelupaikoille useampi samanaikaisesti. (Suikkala 2015, 13, 153-154.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa perehdytysopas sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamiseen moduuliharjoittelussa Malmin sairaalan osasto 2 henkilökunnalle. Malmin sairaalassa moduuliharjoittelua on ollut vuodesta 2016 kolmella eri osastolla. Moduuliharjoittelu toteutetaan tällä hetkellä yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Moduuliharjoittelun pedagoginen lähtökohta on potilaskeskeisyys, vertaisoppiminen ja ohjaajien tiimityö. (Koota, Kukkonen & Suikkala 2016.)

2 MODUULIHARJOITTELU

Moduuliharjoittelussa opiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat heille nimettyjen potilaiden hoidon näyttöön perustuvaa tietoa hyväksi käyttäen. Ohjaajien vastuulla on informoida potilaita moduuliharjoittelusta sekä huolehtia potilasturvallisuuden toteutumisesta. Jokainen sairaanhoitaja osastolla osallistuu harjoittelun ohjaamiseen. Jokaisessa vuorossa on nimetty vuorokohtainen ohjaaja, joka on vuorossaan vastuussa opiskelijoiden ohjaamisesta. Jokaisella opiskelijalla on vastuuhjaaja, joka osallistuu väli- ja arviointikeskusteluihin. Ohjaajat ja opiskelijat ovat säännöllisesti yhteistyössä oppilaitosten opettajien kanssa koko harjoittelujakson ajan. (Koota ym. 2016.)

Moduuliharjoittelun taustalla on ongelmalähtöinen oppimistyyli. Ongelmalähtöistä oppimistyyliä on sovellettu muun muassa Kanadassa, Hollannissa, Australiassa ja Ruotsissa lääketieteen ja terveydenhuoltoalan opiskelussa (Poikela & Poikela 1999, 170). Euroopassa ongelmalähtöinen oppimistyyli otettiin käyttöön 1970-luvulla ja Suomessa ensimmäisen kerran 1990-luvulla Tampereen yliopistossa lääketieteen opinnoissa (Alastalo & Salminen 2015, 172–173). Ongelmat ovat lähtöisin ammatillisista käytännöistä, jotka vaativat huolellista suunnittelua (Poikela 2002, 37).

Terveydenhuoltoalalla käsitteestä ongelmalähtöinen oppiminen on kuitenkin haettu eroon sen negatiivisen sävyn vuoksi (Poikela 2002, 26). Ongelmakeskeisen oppimisen sijaan terveydenhuoltoalalla käytetään käsitteitä kokemuksellinen ja merkityksellinen oppiminen. Merkityksellinen oppiminen tapahtuu aidoissa oppimistilanteissa, joissa potilailla on aktiivinen rooli. Potilaat ovat opiskelijoille parhaita opettajia. (Romppainen 2011, 164.)

Suomessa eri yksiköissä käytetään vastaavanlaisesta harjoittelusta eri nimiä. Esimerkiksi Tampereen yliopistollisessa sairaalassa on käytössä käsite vastuuta ottamalla opit eli VOO (Mäntylä, Yltävä, Köykkä & Muurinen 2017), Oulun yliopistollisessa sairaalassa on käytössä opetusmoduulit (Juntunen, Kivimäki, Koskela,

Mustakangas, Mäenpää, Tuomikoski 2016) ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä opiskelijamoduulit (Koota ym. 2016). Malmin sairaalassa harjoittelumuodosta käytetään nimitystä moduuliharjoittelu, joten opinnäytetyössämme käytämme tätä nimeä harjoittelusta.

2.1 Moduuliharjoittelu oppimisympäristönä

Malmin sairaalassa osastolla kaksi on moduuliharjoittelussa samanaikaisesti kahdeksan sairaanhoidon opiskelijaa. Opiskelijat suunnittelevat työvuoronsa niin, että aamuvuorossa on neljä hoitajaa ja iltavuorossa neljä hoitajaa. Opiskelijat hoitavat heille nimettyjä potilaita mahdollisimman itsenäisesti. Ohjaajien rooli harjoittelussa on olla enemmän taustalla, tukien opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja näyttöön perustuvan tiedon hankintaa. Opiskelijoilla on käytössä päiväkirja, johon ohjaajat voivat antaa palautetta. Palautetta annetaan myös suullisesti. Opiskelijoilla on oma vastuuhjaaja, joka osallistuu harjoittelun aikana väli- ja loppuarvioon. Kaikki osaston sairaanhoitajat osallistuvat vuorollaan moduulin ohjaamiseen. Vuorokohtaiset ohjaajat nimetään erikseen. (Eklund 2017.)

Harjoittelun aikana opiskelijoiden tulisi saada mahdollisimman paljon tarkoituksenmukaisia oppimiskokemuksia, jotta harjoittelusta tulisi opiskelijalle mielekäs (Manninen, Scheja, Silén & Welin-Henriksson, 2015). Monet ohjaajat kuitenkin kokevat tasapainottelevansa potilashoidon ja opiskelijan oppimisen kanssa. Ohjaajalla tulisi olla mahdollisuus keskittyä ohjaamiseen eikä vain potilaiden hoitoon. Ohjaajan keskittyminen opiskelijan oppimiseen ja se, että hän on läsnä ja käytettävissä opiskelijaa varten, voi olla myös stressaavaa. Tasapainottelu potilaiden ja opiskelijan tarpeiden välillä on hyvä tunnistaa ja siihen voi laatia suunnitelman, kuinka se saadaan käytännössä toimimaan. (Manninen 2014, 51–52.)

Moduuliharjoittelussa opiskelijoiden tiimityöskentely ja vertaisoppiminen korostuvat. Opiskelijat työskentelevät usein pareina hoitaessaan heille nimettyjä potilaita. Moduuliharjoittelussa opiskelijat voivat olla opinnoissaan eri tasolla, joten opiskelijat voivat ohjata myös toinen toisiaan. Myös ohjaajien tiimityö korostuu,

koska moduuliharjoittelussa kaikki osaston työntekijät osallistuvat opiskelijoiden ohjaamiseen. Ohjaajat saavat ohjaamiseen tukea toisilta kollegoilta keskustellessaan ongelmista ja saavutuksista koskien potilaita ja opiskelijoita. (Manninen, Ojala & Öhrberg 2016; Manninen 2014, 52.)

Keskustelut ja reflektointi ohjaajan ja opiskelijoiden välillä auttavat opiskelijoita löytämään vastauksia ja ratkaisuja potilaiden hoitoon liittyvissä kysymyksissä. Säännölliset keskustelut kasvattavat opiskelijan ammattitaitoa ja ammatillista varmuutta. (Manninen ym. 2015.) Harjoitteluaikana esiin tulleiden merkityksellisten oppimiskokemusten analysointi ja reflektointi auttavat opiskelijoita kehittymään ammatillisesti (Romppainen 2011, 7).

Harjoitteluaikana opiskelijoille saattaa tulla vastaan haastavia tilanteita kuten kuolevan potilaan hoito tai aggressiivisen potilaan kohtaaminen. Näissä tilanteissa ohjaajan tuki ja tilanteen reflektointi ovat opiskelijalle tärkeitä. Kollegiaalinen suhtautuminen opiskelijoihin harjoittelun aikana edistää opiskelijan oppimista ja vahvistaa opiskelijan ammatti-identiteettiä. (Romppainen 2011, 160–167.)

2.2 Opiskelijan merkitykselliset oppimiskokemukset

Moduuliharjoittelussa opiskelijat oppivat potilaan hoidon kokonaisuuden eivät vain yksittäisiä toimenpiteitä. Hoitaessaan potilaita opiskelijat soveltavat aiemmin opittuja tietoja ja taitojaan käytännössä. He myös oppivat uusia asioita hoitamalla omia potilaitaan ja työskentelemällä yhdessä toisten opiskelijoiden, ohjaajien ja muiden ammattiryhmien kanssa. (Manninen ym. 2016.) Potilaiden kanssa työskentely lisää opiskelijoiden itseluottamusta ja päätöksentekokykyä. Se myös kannustaa opiskelijoita potilaiden hoidon laadun kehittämiseen. (Romppainen 2011, 7.)

Potilaat ovat hoidossa mukana omien voimavarojensa ja tahtonsa mukaan (Koota, Kukkonen & Suikkala 2017). Ohjaajien tehtävä on kannustaa opiskelijoita luomaan molemminpuolinen, vuorovaikutuksellinen suhde potilaaseen. Hyvä ilmapiiri ja vuorovaikutus opiskelijan ja potilaan välillä ovat tärkeässä asemassa,

jotta potilaat osallistuisivat oman hoitonsa toteuttamiseen aktiivisesti. Jos vuorovaikutusta ei ole, myös potilaat ovat passiivisempia. (Manninen, Welin-Henriksson, Scheja & Silén 2014.) Hoitosuhde potilaan kanssa kasvattaa opiskelijan itsetuottamusta, ammatillista itsetuntoa sekä rohkeutta ja motivaatiota kehittyä sairaanhoitajaksi (Romppainen 2011, 175).

Moduuliharjoittelussa potilaat ovat kokeneet saaneensa opiskelijoiden kautta paremmin ja ymmärrettävämpää tietoa sairauksistaan. He kokevat, että opiskelijat ovat ystävällisiä ja luotettavia ja heille on helppo puhua. Lisäksi he kokevat, että opiskelijoilla on enemmän aikaa ja kiinnostusta kuunnella heitä ja keskittyä heidän sairauksiinsa. (Scheffer ym. 2013.) Potilaat mielellään neuvovat opiskelijoita omaan sairauteensa liittyvissä asioissa, kuten sairauden hoidossa ja sairauden kanssa elämisessä (Koota ym. 2016, 11).

2.3 Opiskelijoiden ja ohjaajien kokemuksia moduuliharjoittelusta

Oulun yliopistollisessa sairaalassa opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä harjoittelumuotoon, kun ovat saaneet perehtyä syvällisemmin potilaan kokonaisuhoitoon. Ohjaajat kokevat opetusmoduulin selkeyttäneen opiskelijaohjausta ja heidän mielestään moduuli on mielekkäämpi ja järkevämpi tapa toteuttaa harjoittelu kuin perinteinen malli. (Chen ym. 2016, 17.)

Moduuliharjoittelu tuo ohjaajille myös haasteita. Ohjaajat vastaavat potilaiden turvallisuudesta hoidosta samalla, kun heidän pitää antaa opiskelijoiden hoitaa potilaita mahdollisimman omatoimisesti. Ohjaajille voi myös olla hankala pysyä itse taustalla ja huomioida, milloin opiskelija tarvitsee apua, jos hän ei ymmärrä sitä itse pyytää. Ohjaajia tulisikin informoida, millaisia ja minkä vaiheen opiskelijoita moduuliharjoitteluun on tulossa, jotta ohjaajat tietävät, tarvitseeko joku esimerkiksi enemmän tukea harjoittelun aikana. (Manninen ym. 2015.)

Alastalon ja Salmisen (2015, 178) tutkimuksen mukaan opiskelijoiden myönteiset kokemukset ongelmanlähtöisessä oppimisessä liittyivät opiskelu- ja työelämätaitojen kehittymiseen sekä vapauden ja vastuun lisääntymiseen. Opiskelijat kokivat

oppineensa asioita syvällisemmin ja laajemmin. Myös ongelmanratkaisutaidot ja kriittinen ajattelu kehittyivät. Kielteiset kokemukset liittyivät huoleen kliinisestä osaamisesta sekä oppimisprosessista. Opiskelijat kokivat, ettei ongelmanlähtöinen opiskelu valmistanut heitä riittävän hyvin kliniseen työhön ja he olivat huolissaan työelämässä vaadittavasta osaamisestaan.

Ryhmäkeskustelut koettiin usein enemmän suorittamiseksi ja oman oppimisen esittelyksi kuin keskusteluksi. Opiskelijoiden mielestä opetus ei ollut johdonmukaista eikä tasapuolista ja opetuksen rakenne oli vaikea ja epäselvä. Opiskelijat kokivat oppimisprosessin stressaavana ja heidän mielestään opiskelijan aikaisempaa kokemusta ei arvostettu. (Alastalo & Salminen 2015, 178.)

3 OPISKELIJAN OHJAAMINEN

Sairaanhoitajan koulutuksesta valmistuvien ammattihenkilöiden osaamista ovat asiantuntijuus, johtamis- ja kehittämistaidot, työelämälähtöisyys-, yrittäjyys- ja kansainvälisyys. Kriittinen ajattelu, päätöksenteko sekä vastuullisuus korostuvat hoitotyössä. Oman työn, työyhteisön ja tiimin johtamistaidot sekä työprosessien hallintaidot korostuvat johtamisosaamisessa. Uuden teknologian tunteminen sekä verkottuminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla ovat tärkeitä osaamisalueita sairaanhoitajan koulutuksessa. (Opetusministeriö, 2006.)

Sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatun harjoittelun kehittäminen on tärkeää terveysalan koulutuksessa. Laadukas ohjaus on edellytys opiskelijan osaamisen ja ammatillisen kasvun kehittymiselle. Opiskelijaohjaajien osaamista tulee vahvistaa säännöllisesti esimerkiksi ohjaamiskoulutuksella. Ohjaamiskoulutuksen keskeisiä sisältöjä ovat pedagogiset lähtökohdat kuten oppimisprosessi, oppimiskäsitys ja oppimistyyli, ohjaajana toimiminen, erilaiset oppijat ja ohjaustaidot sekä oppimisympäristö ja sen kehittäminen. (Heiskanen ym. 2016, 4–8.)

Onnistunut opiskelijaohjaus edellyttää harjoittelupaikoissa selkeitä ohjauskäytäntöjä kuten yhteisiä sääntöjä ohjaukselle, opiskelijan työyksikköön perehdyttämisen käytäntöjä, ohjausprosessin kuvausta sekä yhteistyötä opettajan kanssa. Sen lisäksi opiskelijan ja ohjaajan tehtävät ja vastuut tulisi olla määritetty. Ohjauksen toteuttaminen vaatii myös riittävät resurssit ja ohjausaikaa. (Kälkäjä, Kääriäinen, Ruotsalainen, Sivonen, Tuomikoski, Vehkaperä 2016, 231.)

3.1 Opiskelijaohjauksen laatusuositukset

Opiskelijaohjauksen tavoitteena on varmistaa opiskelijoille turvallinen ja laadukas harjoittelu sosiaali- ja terveydenhuollon harjoitteluyksiköissä. Harjoitteluyksikön henkilökunta toimii opiskelijalle ammatillisena roolimallina noudattaen hoitotyön eettisiä periaatteita sekä toimintaa ohjaavia lakeja ja asetuksia. Opiskelijoiden

perehdytys työyksikköön tulee olla johdonmukaista. Harjoittelussa opiskelija soveltaa näyttöön perustuvaa tietoa sekä reflektoi aktiivisesti omaa osaamistaan. (Laitinen, Taam-Ukkonen, Teuho, Timonen 2017, 4.)

Opiskelijalle annettu arviointi perustuu opiskelijan itselleen asettamiin osaamistavoitteisiin sekä opintojakson yleisiin osaamisvaatimuksiin. Henkilöstölle järjestetään ohjaajakoulutusta ja heitä tuetaan osallistumaan koulutuksiin. Ohjaava opettaja pitää säännöllisesti yhteyttä harjoitteluyksikköön ja arvioi yhdessä ohjaajan ja opiskelijan kanssa harjoittelun toteutumista. (Laitinen ym. 2017, 4.)

Jääskeläisen (2009, 43) tutkimuksen mukaan sairaanhoitajat kokevat ohjaustaitonsa riittäviksi. Pitkä työkokemus, sairaanhoitajan koulutus, persoonalliset ominaisuudet ja kyky hankkia tietoa luovat positiivisia mielikuvia ohjauksesta. Negatiivisiksi asioiksi koetaan epävarmuus omista resursseista, ajan puute, ohjauskoulutuksen puute, epäonnistuneet ohjauskokemukset. Yhteistyö oppilaitosten ja työyksikön välillä koetaan tärkeäksi, varsinkin opiskelijan arviointi koetaan usein haasteelliseksi. Kontaktit opettajien ja työyksiköiden välillä ovat vähentyneet.

Opiskelijaohjauksessa työyksikön tuki koetaan tärkeäksi, joten opiskelijaohjaus kuuluu koko työyhteisölle. Vastuuohjaajan tehtävä on suunnitella ja koordinoida opiskelijan harjoittelu. Yhteiset pelisäännöt olisi hyvä tarkistaa aika ajoin, jotta henkilökunta olisi tietoinen omasta roolistaan opiskelijan harjoittelun aikana. (Jääskeläinen 2009, 48.) Opiskelijaohjauskoulutuksella on pystytty tehostamaan opiskelijaohjaustoimintaa. Ohjauksen onnistumiseen vaikuttaa myös ohjaajan henkilökohtaiset ominaisuudet. Ohjaajat kokevat ohjauksen pääasiassa myönteisenä, joskin ohjaus voidaan kokea myös stressaavana. Myös ohjaajien ohjaushalukkuudessa on todettu olevan kehitettävää. (Kälkäjä ym. 2016, 231.)

3.2 Opiskelijan ohjausprosessi

Ohjausprosessi käynnistyy opiskelijan lähtötason kartoittamisesta. Perusta ohjaussuhteelle luodaan alkukeskustelussa, jossa kartoitetaan opiskelijan aiempaa työ- sekä elämäkokemusta. Opiskelija laatii oppimistavoitteet harjoittelujaksoon. Tavoitteista on hyvä sopia yhdessä opiskelijan ja ohjaajan kanssa. Tavoitteet ohjaavat opiskelijan ohjausta sekä väli- että loppuarviota. (Mäkinen 2011, 76–79.)

Opiskelijan perehdyttäminen työyhteisöön tarkoittaa perehdyttämistä osaston tiloihin, työyhteisöön sekä työyhteisön arvoihin, hoitopolkuihin ja hoitokäytäntöihin. Opiskelijaa tulee ohjata myös näyttöön perustuvan tiedon hankinnassa sekä reflektiotaidoissa, jolla varsinkin moduuliharjoittelussa on keskeinen rooli. (Mäkinen 2011, 84–93.)

Opiskelijan tulee harjoittelujakson aikana saada mahdollisuus osallistua potilaiden hoitoon mahdollisimman monipuolisesti. Ohjaajan tehtävä on valmentaa, rohkaista ja kannustaa opiskelijoita osallistumaan hoitotyöhön. Opiskelijoiden itseohjautuvuus näkyy yleensä kiinnostuksena oppia ja haluna osallistua potilaiden hoitoon. Itseohjautuvuus kehittää myös opiskelijan kykyä hahmottaa kokonaisuuksia. (Mäkinen 2011, 90–93.) Ohjaajilta saatu luottamus ja vastuu potilastyössä kasvattavat opiskelijan ammatti-identiteetin syntymistä (Stolt 2011, 86).

Käytännön harjoittelujakso päättyy kokoavaan palautekeskusteluun, johon osallistuu opiskelijan lisäksi harjoittelusta vastaava ohjaaja ja ohjaava opettaja. Palautekeskustelulla ja väliarvioilla on merkittävä rooli opiskelijan ammatti-identiteetin ja ammatillisen kasvun kehittämisessä. (Stolt 2011, 84.)

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Se voi olla alasta riippuen esimerkiksi ohje, opastus tai perehdytysopas. Se voi olla myös jonkin tapahtuman järjestäminen. Toteutustapa voi olla esimerkiksi kirja, kansio, CD tai kotisivut. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee näkyä käytännön toteutus ja sen raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Teimme opinnäytetyömme toiminnallisena ja sen tuotoksena syntyi perehdytysopas työelämän käyttöön.

Harjoittelupaikkoina toimiminen antaa mahdollisuuden rekrytoida uutta henkilökuntaa ja kehittää työpaikan oppimiskulttuuria. Opiskelijoilla tulee olla riittävän pitkiä harjoittelujaksoja, jotta he saavat mahdollisuuden oppia kokonaisuuksia ja ottaa vastuuta tehtävistään. Harjoitteluajan kokemuksilla on merkittävä osa opiskelijoiden alalle hakeutumiseen, joten opiskelijoiden ohjaukseen, arviointiin ja perehdytykseen kannattaa panostaa. Laadukasta ohjausta tukee se, että ohjaus- ja arviointikriteerit ovat samat riippumatta siitä, missä oppilaitoksessa opiskelee. (STM 2009, 70–72.)

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus on perehdytysopas sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamiseen moduuliharjoittelussa (LIITE 3). Perehdytysopas tehtiin Helsingin kaupungin Malmin sairaalan osasto 2 työntekijöille. Valitsimme tämän aiheen, koska siitä on konkreettista hyötyä yhteistyökumppanillemme. Aihe on ajankohdainen ja työelämälähtöinen. Perehdytysoppaan tavoitteena on antaa työntekijöille yhteiset pelisäännöt moduuliharjoittelun ohjaamiseen sekä toimia perehdytysmateriaalina osaston sisäisissä perehdytyksissä esimerkiksi uusille sairaanhoitajille. Näin saadaan laadukas sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaus toteutumaan osastolla.

4.2 Perehdytysoppaan suunnittelu

Aiheen opinnäytetyöhön löysimme Diakonia-ammattikorkeakoulun ja työelämäyhteistyökumppaneiden järjestämältä Osallistavan kehittämisen -torilta helmikuussa 2016. Malmin sairaala oli esittänyt yhdeksi opinnäytetyön aiheeksi moduuliharjoittelun ohjaamisen kehittämisen. Lähihoitajina olemme ohjanneet paljon lähihoitajaopiskelijoita, joten tiedämme opiskelijoiden ohjaamisen olevan ajoittain haastavaa. Melko nopeasti opinnäytetyön aiheeksi valikoitui perehdytysopas ohjaajille moduuliharjoitteluun.

Toukokuussa 2016 otimme yhteyttä sähköpostilla Helsingin kaupungin Malmin sairaalan osaston 2 osastonhoitajaan ja kerroimme ideasta. Ideamme moduuliharjoittelun ohjaamisen perehdytysoppaasta otettiin hyvin vastaan ja sovimme samalla tapaamisen. Syyskuussa 2016 ryhmämme tapasi osastonhoitajan ja hänen kanssaan käytiin läpi ideaa. Osastonhoitajan kanssa keskustellessamme tuli esille, miten moduuliharjoittelu osasto 2:lla toimii tällä hetkellä ja mikä on ollut positiivista ja mitkä ovat haasteita. Keskustelussa ei tullut ilmi mitään suuria haasteita. Lähinnä osastolle kaivattiin ohjaamiseen yhteisiä "pelisääntöjä".

Perehdyimme aiheeseen ja etsimme lähdeaineistoa eri hakupalveluiden kautta kuten Diakin Finna, Medic, Terveysportti, Google ja Tampub. Hakua rajasimme koskemaan sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjattua harjoittelua sekä heidän merkityksellisiä oppimiskokemuksiaan. Moduuliharjoittelua koskien käytimme lähteenä Katri Mannisen tutkielmaa *Experiencing authenticity – The core of student learning*. Manninen on myös julkaissut aiheesta useita kansainvälisiä artikkeleita, joista käytimme lähteenä muutamaa.

Kirjoitimme syksyllä 2016 ja alkuvuodesta 2017 opinnäytetyömme teoreettista osaa ja esittelimme opinnäytetyömme suunnitelman opinnäytetyö seminaarissa 15.3.2017. Teimme korjauksia teoreettiseen viitekehykseen ja lisäsimme tekstiä ja lähteitä opponoijilta ja opettajilta saatujen kommenttien perusteella. Kesä-

kuussa 2017 opinnäytetyömme tiivistelmä oli valmis lähetettäväksi Helsingin kaupungille tutkimuslupahakemusta varten. Tutkimusluvan saimme elokuussa 2017.

Tutkimusluvan saatuamme sovimme tapaamisen Malmin sairaalan osastohoitajan kanssa 25.9.2017. Tapaamisen ideana oli suunnitella yhdessä työntekijöiden kanssa perehdytysoppaan sisältöä ja muotoa. Tapaamiseen osallistui osastonhoitajan lisäksi yksi sairaanhoitaja. Tapaamisessa suunnitelimme oppaan sisältöä ja ulkoasua sekä kävimme lyhyesti läpi opiskelijoilta saamia kommentteja ja kokemuksia moduuliharjoittelusta Malmin sairaalassa.

Suunnittelun pohjaksi olimme tehneet mallioppaan, johon oli alustavasti suunniteltu ulkoasua sekä sisältöä. Alkuperäinen malli perehdytysoppaasta on lähes samanlainen kuin lopullinen versio. Lopulliseen versioon on vaihdettu oikeat kuvat mallikuvien tilalle, sekä tehty pieniä korjauksia sisältöön.

Perehdytysoppaan sisältöä suunnitellessa hyödynsimme opinnäytetyömme teoriaosaa. Perehdytysoppaan alussa esitellään moduuliharjoittelun taustaa ja pedagogiikkaa. Osastonhoitaja halusi, että perehdytysoppaassa tulee esiin opiskelijoiden vertaisoppiminen ja johtamistaidot. Perehdytysoppaassa on käytännönläheisiä toimintaohjeita moduuliharjoittelun toiminnasta ja ohjaajien roolista harjoittelun ohjauksessa. Perehdytysoppaaseen päätettiin laittaa myös opiskelijaohjauksen yleiset laatusuositukset ja sairaanhoitajan osaamisalueet arvioinnin tueksi.

4.3 Opiskelijoiden kyselyhaastattelu

Kyselyhaastattelun teimme, jotta voisimme kertoa Malmin sairaalan osasto 2:lle, mitä opiskelijoiden mielestä tulisi ohjauksessa kehittää ja mikä oli ollut heidän mielestään toimivaa ohjauksessa. Voisimme myös hyödyntää opiskelijoiden mielipiteitä perehdytysopasta laatiessa, korostaen kehittämiskoh-

teita. Tätä kyselyä varten olimme hakeneet tutkimuslupaa myös Diakonia-ammattikorkeakoululta Malmilla moduuliharjoitteluun osallistuneiden opiskelijoiden sähköpostikyselyä varten. Tähän saimme tutkimusluvan elokuussa 2017.

Lähetimme yhteensä 19 kyselylomaketta sähköpostilla keväällä 2017 Malmilla moduuliharjoitteluun osallistuneille opiskelijoille. Kyselylomake lähetettiin myös Malmin sairaalan osasto 4 ja 5 olleille opiskelijoille. (LIITE 1) Saimme määrääikään mennessä kolme vastausta. Lähetimme kyselylomakkeet uudestaan muistutukseksi opiskelijoille, mutta emme saaneet enempää vastauksia.

Opiskelijoilta kysyttiin, millaisia kokemuksia heillä oli moduuliharjoittelusta Malmin sairaalassa keväällä 2017. Kysymykset liittyivät harjoittelun perehdytykseen sekä siihen, miten ohjaaminen ja arviointi olivat toteutuneet harjoittelussa. Halusimme myös tietää, oliko moduuliharjoittelu kehittänyt opiskelijan ammatillista kasvua ja miten valmius vastata potilaan hoidosta kehittyi. Ajatuksena oli, että jos opiskelijoiden vastauksissa tulisi esille jotain kehittämisasihteja moduuliharjoitteluun liittyen, voisimme käyttää tätä tietoa opinnäytetyömme perehdytysoppaan suunnittelussa yhdessä Malmin sairaalan osasto kahden kanssa.

Kaikki kolme opiskelijaa olivat sitä mieltä, että kahden päivän perehdytys moduuliharjoitteluun oli riittävä. Kun osaston rutiinit ja rytmi olivat tulleet tutuiksi, se auttoi opiskelijoita työskentelemään itsenäisemmin potilaiden kanssa. Yksi vastaajista toivoi lisäohjeistusta lääkehoidon toteuttamiseen. Opiskelijat kokivat, että moduuliharjoittelu oli antanut heille enemmän valmiuksia ja rohkeutta tehdä itsenäisesti päätöksiä verrattuna perinteiseen harjoitteluun. Moduuliharjoittelu antoi heille kokonaisvaltaisemman kuvan potilaan hoidosta ja tiimin tuki koettiin tärkeäksi asiaksi.

Ohjaaminen oli opiskelijoiden mielestä osittain suunnitelmallista. Ohjaajat malttoivat olla taustalla ja yhdessä vastauksessa tuli esille, että opiskelijan on oltava aktiivinen ja uskaltaa kysyä. Kaikissa vastauksissa tuli esille palautteen anto ohjaajilta, mitä toivottiin olevan enemmän. Palautetta toivottiin annettavan jokaisen vuoron lopuksi tasapuolisesti. Palautetta toivottiin sekä yksilöllisesti että ryh-

mänä. Yksi opiskelijoista ehdotti, että ohjaajat kirjaisivat palautetta erilliseen tavoitelomakkeeseen. Yksi opiskelijoista toivoi, että vuoron alussa ja lopussa olisi pieni palaveri. Palautetta toivottiin myös harjoittelun alussa enemmän.

Kyselyn vastauksissa tulee huomioida vastaajien pieni määrä ja se, että vastaukset ovat vastaajan omakohtaisia kokemuksia ja ajatuksia moduuliharjoittelusta, moduuliharjoittelun ohjaamisesta ja arvioinnista ja kuinka moduuliharjoittelu on edistänyt opiskelijan ammatillista kasvua. Vastauksien vähäisestä määrästä huolimatta keskeisimmäksi kehityskohteeksi nousi arviointi ja palautteen anto. Perehdytysoppaassa on selkeästi tuotu palautteen anto ja arviointi esille kolmessa eri kohdassa. Arvioinnin tueksi oppaaseen on laitettu myös sairaanhoitajaopiskelijoiden osaamisvaatimukset.

4.4 Perehdytysoppaan toteutus

Tapaamisessa päätettiin, että perehdytysoppaasta tehdään Power Point -tiedosto, jota voidaan käyttää perehdytysmateriaalina uusille sairaanhoitajille. Power Point -tiedosto voidaan tulostaa osaston kansioon luettavaksi ja sitä on helppo päivittää ja muokata. Perehdytysopas voidaan myös tallentaa sairaalan intraan, josta se on jokaisen käytettävissä. Perehdytysoppaan sivumäärä haluttiin pitää mahdollisimman pienenä, jotta jokainen työntekijä ehtisi perehtyä siihen halutessaan työvuoronsa aikana. Perehdytysoppaasta haluttiin myös käytännönläheinen työkalu ohjaajille, joten perehdytysoppaan paino on enemmän käytännön ohjeissa kuin teoriassa.

Perehdytysoppaan ulkoasua elävöitettiin autenttisilla kuvilla sekä värikkäillä ajatuskuplilla, jotta perehdytysoppaasta tulisi mielenkiintoisempi ja luettavampi. Puhelukuplien väriksi valitsimme sinisen, koska sen sisällä oleva valkoinen teksti säilyy luettavana ja erottuu hyvin. Fontiksi valitsimme Open-type fontin Arial, joka toimii sekä PC että MAC ympäristössä. Lisäksi Arial fontti on selkeä ja luettava. Oppaan sivumäärän halusimme pitää mahdollisimman pienenä, jotta jokainen ehtisi perehtyä siihen työvuoronsa aikana. (Golombisky & Hagen 2010, 104, 112,

131, 149–151.) Tapaamisessa oli sovittu, että syksyn moduulin alkaessa yksi ryhmämme jäsen käy kuvaamassa perehdytysoppaaseen kuvia osastolla.

Kun syksyn 2017 moduuliharjoittelu alkoi viikolla 44, kävimme kuvaamassa osastolla moduuliharjoitteluun osallistuneita opiskelijoita. Kuvausluvan olimme saaneet osasto 2:n osastonhoitajalta, joka oli vielä varmistanut ylihoitajalta ja opiskelijoilta suostumuksen kuvauksiin. Kuvausta varten otimme kaikilta kuvissa esiintyviltä allekirjoituksen kuvauslupa. Kuvauksissa vallitsi välitön ilmapiiri ja opiskelijat sekä osastonhoitaja osallistuivat mielellään kuvattaviksi. Uskomme, että osastolla otetut kuvat ja tutut henkilöt lisäävät perehdytysoppaan mielenkiintoa työntekijöiden keskuudessa.

Tavoite oli saada perehdytysopas valmiiksi arviointia varten viikolla 44 alkavaan syksyn moduuliin. Opas kuitenkin hieman myöhästyi aikataulusta ja saimme oppaan arviointiin viikolla 46. Oppaan arviointia varten teimme arviointilomakkeen, jonka lähetimme sähköpostilla moduuliharjoittelun loppuessa viikolla 49.

4.5 Perehdytysoppaan arviointi

Perehdytysopas oli arvioitavana syksyn 2017 moduulin aikana osaston työntekijöillä. Perehdytysopasta arvioitiin strukturoidun arviointilomakkeen avulla (LIITE 2), jonka lähetimme sähköpostilla osastonhoitajalle. Lomakkeessa oli kuusi kysymystä, joihin vastausvaihtoehdot olivat täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Kyselyn lopussa oli avoin kommentointikenttä, johon sai esittää kehittämis- ja korjausehdotukset koskien perehdytysopasta.

Osastonhoitaja lähetti vastaukset sähköpostilla. Arviointilomakkeeseen hän oli kerännyt vastaukset ylihoitajalta, opetushoitajalta sekä muutamalta moduuliharjoittelua ohjanneelta työntekijältä. Vastauksista kävi ilmi, että jokainen vastaaja oli kokenut perehdytysoppaan tarpeelliseksi, perehdytysopas oli tukenut työntekijöiden ohjaamista ja sen sisältö oli ammattimaista. Jokainen vastaajista koki myös, että opas oli helppokäyttöinen ja selkeä ja suosittelisi opasta kollegalleen.

Oppaan visuaalisuus ja kuvat myös miellyttivät vastaajia. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että perehdytysoppaassa käytetyt ajatuskuplat olisivat voineet olla erilaisia. Mutta hän totesi myös, että se on vain mielipidekysymys eikä ollut sitä mieltä, että ajatuskuplia olisi tarpeen lähteä muuttamaan. Asia kuplien sisällä kuitenkin oli hänen mielestään relevantti.

5 POHDINTAA

Ryhmässämme olemme kaikki taustaltamme lähihoitajia, joten olemme ohjanneet kukin lähihoitajaopiskelijoita työpaikoillamme. Opiskelijoina olemme myös kokeneet sen toisen puolen, millaista on olla opiskelijana harjoittelupaikoilla. Koimme, että lähihoitajataustamme ansiosta meillä oli hyvät lähtökohdat opiskelijanohjauksen kehittämiseen, ja koimme opinnäytetyömme aiheen tärkeäksi.

5.1 Ammatillinen kasvu

Työharjoittelut ovat kuormittavia niin opiskelijoille kuin ohjaajille. Opiskelijaohjaukseen kannattaisi työpaikoilla panostaa enemmän, esimerkiksi opiskelijaohjaukskoulutuksen muodossa. Hyvin onnistunut opiskelijanohjaus antaa opiskelijalle positiivisen kuvan tulevasta työstä ja toimii työnantajan valttikorttina uusien työntekijöiden rekrytoinnissa. Tehyn (Terveys- ja sosiaalialan ammattijärjestö) eettinen toimikunta kirjoittaa blogikirjoituksessaan (2017), kuinka ohjaajien tulisi saada koulutusta ohjaustehtävään ja kuinka ohjaaminen voi parhaimmillaan olla työpaikkakoulutusta ohjaajalle.

Ohjaajan ja opiskelijan keskusteluissa ohjaajan eettinen ymmärrys syvenee, kun esimerkiksi keskustellaan haastavista potilastapauksista. Olemme itsekin lähihoitajaopiskelijoita ohjatessamme päässeet perustelemaan ja pohtimaan omaa työskentelyämme, kun opiskelijat kyselevät perusteluja, miksi toimimme tietyissä tilanteissa niin kuin toimimme. Tehyn eettisen toimikunnan blogissa (2017) kirjoitetaan, että opiskelijoita tulisi kohdata tasa-arvoisesti, oikeudenmukaisesti ja huomioiden opiskelijan vahvuudet ja voimavarat. Olemme itsekin sitä mieltä, koska me opiskelijat olemme näiden ohjaajien tulevia kollegoita.

Sairaanhoitajan kompetensseja ovat asiakaslähtöisyys, hoitotyön eettisyys ja ammatillisuus, johtaminen ja yrittäjäyys, sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö, kliininen hoitotyö, näyttöön perustuva toiminta ja päätöksenteko, ohjaus- ja opetusosaaminen, terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä sosiaali- ja terveystalouden laatu ja turvallisuus (Metropolia i.a). Pohtiessamme sairaanhoitajan kompetensseja koimme opetus- ja ohjaustaitojemme syventyneen aikaisempaan osaamiseemme nähden. Tehdessämme opinnäytetyötämme yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa johtamis- ja yhteistaitomme ovat kehittyneet. Opinnäytetyömme teko on opettanut myös joustavuutta, jota tarvitaan työyhteisössä toimimisessa. Pohdinnassamme syvennymme erityisesti näihin kompetensseihin, joissa koimme ammatillista kasvua tapahtuneen eniten.

Opiskelijaohjauksesta ja moduuliharjoittelusta löytyi paljon lähdeaineistoa sekä suomen kielellä että muilla kielillä. Oli mielenkiintoista syventyä aiheeseen ja tulevaisuudessa tiedoista on meillä paljon hyötyä omia opiskelijoita ohjatessamme. Voimme myös omilla työpaikoillamme esitellä moduuliharjoittelua ja toimia opettajina sen ohjaamisessa työyhteisölle. Koemme tärkeäksi, että moduulityypissä harjoittelussa ohjaajat perustelevat, miksi eivät anna valmiita vastauksia, mutta antavat myös tarvittaessa ohjausta, jotta opiskelijat eivät koe jäävänsä ilman ohjausta.

Projektin läpi vieminen oli ajoittain haastavaa. Haastavaa oli yhteisen ajan löytäminen. Tekemistä ja kirjoittamista oli paljon ja opinnäytetyön prosessin laajuus vaati pitkäjänteisyyttä. Työskentelemme jokainen omilla tahoillamme ja yksi ryhmästämmme asuu toisella paikkakunnalla. Myös tutkimusluvan odottaminen koettiin välillä tuskastuttavaksi ja opinnäytetyöprosessia hidastavaksi tekijäksi. Ja oimme tehtäviä tarkasti, jotta jokainen ryhmän jäsen osallistuisi opinnäytetyön tekemiseen tasapuolisesti. Opinnäytetyömme sisälsi raporttiosuuden lisäksi, perehdytysoppaan sekä kysely- että arviointilomakkeita. Näin saimme jaettua jokaiselle vastuuosiota opinnäytetyöstämme. Opinnäytetyöprosessi on opettanut meille kärsivällisyyttä ja kehittänyt tiimityöskentelytaitoja.

Vastuualueet jaoimme yhteisymmärryksessä huomioiden toistemme vahvuuksia. Jokainen meistä on osallistunut aktiivisesti tiedon hakuun ja teoreettisen viitekehysten kirjoittamiseen. Lisäksi osallistuimme ohjaustapaamisiin sekä Malmin sairaalassa järjestämäämme tapaamiseen yhdessä. Malmin sairaalan tapaamista varten jaoimme tehtävät niin, että kaksi ryhmästä veti keskustelua ja yksi teki muistiinpanoja tapaamisesta. Malmin sairaalan tapaaminen myös äänitettiin.

Yhteistyökumppanimme kanssa olimme yhteydessä sähköpostitse. Koko opinnäytetyön ajan kävimme aktiivisesti keskustelua omassa keskusteluryhmässämme ja sähköpostin kautta. Ryhmästä yksi toimi koko prosessin ajan projektin vetäjänä ja toimi yhteyshenkilönä yhteistyökumppaniimme järjestäen tapaamisen ja kuvaamiset sekä tiedottaen opinnäytetyömme vaiheista osastonhoitajalle. Opinnäytetyötämme kävimme esittämässä koulun opinnäytetyöseminaarissa ja työtämme kehitettiin seminaareista saatujen palautteiden pohjalta. Työtämme on kehitetty myös ohjaustapaamisten ja yhteistyökumppanilta saatujen palautteiden pohjalta. Koemme, että onnistuimme opinnäytetyön aiheen valinnassa hyvin. Sitä oli mielenkiintoista tehdä ja uskomme, että perehdytysopas on tarpeellinen ja tärkeä työkalu yhteistyökumppanillemme.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys

Terveyskeskuksissa ja sairaaloissa on omat käytännöt ja lomakkeet lupa-asioiden hakemiselle ja käsittelylle. Tutkijan tulee varata aikaa lupien saamiseen, sillä eettiset toimikunnat saattavat kokoontua noin kuukauden välein. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista. (Vehviläinen-Julkunen 1998, 28–31.) Tätä opinnäytetyötä varten olimme hakeneet ja saaneet tutkimusluvan Helsingin kaupungilta sekä Diakonia-ammattikorkeakoululta Kalasatamalta. Olimme lähettäneet kevään 2017 moduuliharjoitteluun osallistuneille opiskelijoille kyselyn sähköpostilla koskien moduuliharjoitteluun osallistumista Malmin sairaalassa. Saatekirjeessä painotettiin kyselyn vapaaehtoisuutta ja anonymiteettia. Sähköpostit hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Samoin Malmin sairaalan osasto 2 henkilökunnan osallistuminen tapaamiseen koskien perehdytysoppaan suunnittelua oli vapaaehtoista.

Kuvien ottaminen perehdytysoppaaseen oli sovittu etukäteen Malmin sairaalan osasto 2 osastonhoitajan kanssa, joka oli vielä varmistanut ylihoitajalta, että se sopii. Myös opiskelijoita oli tiedotettu kuvauksista. Kuvauksiin osallistuminen oli vapaaehtoista ja kuvauslupiin otettiin osallistujilta allekirjoitukset.

Opinnäytetyömme oli tarkoitus valmistua joulukuussa 2017, mutta emme saaneet sitä tehtyä aikataulussa. Osaltaan siihen vaikutti myös se, että perehdytysopas oli pilotoitavana Malmin sairaalan syksyn 2017 moduuliharjoittelussa, joka päättyi viikolla 49 ja halusimme opinnäytetyöhömmme lisätä arvioinnin perehdytysoppaasta. Meillä oli syksyllä 2017 myös pitkiä käytännönharjoittelujaksoja kaksi, joten ne myös veivät aikaamme ja resursseja. Käsikirjoituksen jätimme ja esitimme tammikuussa 2018. Opinnäytetyön julkaisuseminaari oli 7.3.2018 ja kypsyysnäyte 8.3.2018.

5.3. Tulevaisuuden haasteet ja kehittäminen

Käydessämme läpi opiskelijoilta tulleita palautteita osastonhoitajan ja yhden osaston sairaanhoitajan kanssa jäi sellainen kuva, että työyhteisö mielellään kuullisi enemmänkin opiskelijoiden palautetta moduuliharjoittelun toteutumisesta osastoillaan. Tässä voisi olla joillekin hyvä opinnäytetyön aihe. Myös työntekijöiden osallistumista opiskelijaohjauskoulutuksiin tulisi aktivoida. Usein omissa harjoitteluissa on tullut vastaan, että työnantaja kyllä järjestää koulutusta, mutta työntekijät eivät jostain syystä osallistu näihin.

Sairaanhoitaja liiton tekemän kyselyn mukaan (TEHY-lehti 2017) 40 % sairaanhoitajaopiskelijoista oli kokenut epäasiallista kohtelua harjoittelupaikoissaan. Opiskelijoita ei ollut tervehditty eikä kohdeltu kollegiaalisesti. Oli myös tuotu esille opiskelijan kuullen, kuinka ärsyttävää opiskelijaohjaus on. Tähän törmää itsekin usein harjoittelupaikoilla, että työyhteisö keskustelee opiskelijan kuullen ohjauksen rasittavuudesta ja kuinka opiskelijoita on aina työpaikoilla, joten ohjauskoulutukselle olisi tarvetta.

Omat haasteensa työpaikoille tuo myös hallituksen linjaus toisen asteen opiskelijoiden harjoittelupaikoista. Huolestuttavaa on, saavatko toisen asteen opiskelijat tarvittavat tiedot työelämään valmistavissa harjoitteluissaan. Terveysalalla oppiminen tapahtuu suurimmaksi osaksi käytännön harjoittelussa, joten nähtäväksi jää, miten se vaikuttaa esimerkiksi lähihoitajien ammatilliseen osaamiseen, jos laadukkaita harjoittelupaikkoja ei enää ole heille samassa määrin kuin aikaisempina vuosina.

Tehyn eettisen toimikunnan blogissa (2017) pohditaan, kuinka ohjauspalkkio työpaikalta voisi motivoida ohjaajia. Blogissaan he pohtivat myös, kuinka palveluiden yksityistäminen tulee vaikuttamaan ohjaustehtävään. Me jäämme myös mielenkiinnolla seuraamaan, kuinka sosiaali- ja terveysalan muutokset tulevat vaikuttavat työpaikoilla työntekijöiden työtehtäviin ja opiskelijoiden ohjaamiseen. Valinnanvapauden toteutuessa moduuliharjoittelun merkitys ja potilaan nostaminen keskiöön korostuu ja nousee merkittäväksi osaksi, kun hoitotyön harjoitteluja kehitetään edelleen. Valinnanvapauden tarkoituksena on lisätä asiakkaan mahdollisuuksia vaikuttaa ja asiakkaan oikeutta valita, mistä hän omat sosiaali- ja terveystyönsä saa (Alueuudistus i.a.). Kuten aikaisemmin mainitsimme, moduuliharjoittelussa potilas on keskiössä ja hänen oma asiantuntijuus korostuu, joten valinnanvapaus ja moduuliharjoittelumuoto täydentävät toisiaan.

Työtämme tehdessä törmäsimme siihen, kuinka kirjavia nimiä moduuliharjoittelusta käytetään. Opinnäytetyömme kappaleessa kaksi moduuliharjoittelu kerromme, mitä eri nimiä/käsitteitä käytetään moduuliharjoittelusta. Opetusministeriö voisi yhdenmukaistaa käytäviä käsitteitä moduuliharjoittelusta, jotta niiden ymmärtäminen ja soveltaminen käytännönharjoitteluissa olisi selkeämpää. Näin ollen kaikki opiskelijat, opettajat ja ohjaajat käyttäisivät samasta asiasta samoja käsitteitä.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Alastalo, Mika & Salminen, Leena 2015. Ongelmalähtöinen oppiminen terveystieteiden koulutuksessa: oppimistulokset ja opiskelijoiden kokemukset – kuvaileva kirjallisuuskatsaus. *Hoitotiede*. 171–182. Viitattu 7.4.2017. <http://elektra.helsinki.fi/anna.diak.fi:2048/se/h/0786-5686/27/3/ongelmal.pdf>
- Alueuudistus i.a. Valinnanvapaus. Viitattu 9.3.2018. <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/asiakkaan-valinnanvapaus>
- Blubaum, Anna; Coco, Kirsi; Hakala, Taisto; Kangasniemi, Mari; Kela, Tarja; Kuosmanen, Lauri; Leppänen, Laura; Nyman, Jaana; Ruokolainen, Susanna; Ruuskanen, Susanna; Siipi, Helena & Sillanpää, Kirsi 2017. Opiskelija- pahnän pohjimmainen vai tulevaisuuden tähti? Opiskelijan ohjaaminen käytännön harjoittelussa. *Tehyn eettinen toimikunta*. Blogi-kirjoitus. Viitattu 18.12.2017. <https://www.tehy.fi/fi/blogi/opiskelija-pahnän-pohjimmainen-vai-tulevaisuuden-tahti>
- Chen, Anna-Kaisa; Harju, Leena; Juntunen, Jonna; Koskela, Tarja; Mustakangas, Satu & Tuomikoski, Anna-Maria. Oulussa organisoitiin harjoittelut moduuliin – menestyksellä. *Pro terveys* 4/2017. Viitattu 7.4.2017. https://www.taja.fi/site/assets/files/1361/proterveys_4_2016.pdf.
- Eklund, Leena 2017. Osastonhoitaja, Malmin sairaala. Helsinki. Haastattelu 25.9.2017.
- Eriksson, Elina; Korhonen, Teija; Merasto, Merja & Moisio, Eeva-Liisa 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen. Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Porvoo. Viitattu 8.4.2016. <https://www.epressi.com/media/userfiles/15014/1442254031/loppuraportti-sairaanhoidajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>

- Golombisky, Kim & Hagen, Rebecca 2010. White space is not your enemy, a beginner's guide to communicating visually through graphic, web & multimedia design. Focal Press. Elsevier inc.
- Gothóni, Raili; Karjalainen Anna Liisa; Koistinen Paula; Kolkka, Marjo (*toim.*). 2016. Osallistavaa oppimista kehittämässä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 9.3.2018.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121673/DIAK_ope-tus_3_9789524932806.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hankonen, Riitta (*toim.*) 2017. Sairaanhoidon opiskelijat haluavat lisää klinisiä taitoja. TEHY-lehti 11/2017. Viitattu 2.1.2018. <https://www.tehylehti.fi/fi/uutiset/sairaanhoidon-opiskelijat-haluavat-lisaa-kliinisia-taitoja>
- Heiskanen, Marjut; Koota, Elina; Pohjamies, Netta; Sairanen, Antti; Tarr, Tiina; Teuvo, Susanna & Tuomikoski, Anna-Maria 2017. Yliopistosairaaloissa opiskelijaohjauksen määrät vaihtelevat. Pro terveys 4/2017. Viitattu 7.4.2017. https://www.taja.fi/site/assets/files/1361/proterveys_4_2016.pdf
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. Porvoo: WSOY.
- Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18. Toimintaohjelma 2009–2011. Verkkojulkaisu. Helsinki. Viitattu 10.4.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111909/URN%3aNBN%3afe201504226780.pdf?sequence=1>
- Juntunen, Jonna; Kivimäki, Sanna; Koskela, Tarja; Mustakangas, Satu; Mäenpää, Pia; Tuomikoski, Annukka. 2016. Hoitotyön opiskelijoiden käytännön harjoittelun kehittäminen. Viitattu 9.3.2018.
<http://www.oamk.fi/epooki/files/6714/7947/4578/Koskela.pdf>
- Jääskeläinen, Liisa 2009. Sairaanhoidaja opiskelijan käytännön harjoittelun ohjaajana. Tampereen yliopisto. Tampere. Hoitotieteen laitos. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 16.2.2017. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80663/gradu03611.pdf>

- Manninen, Katri; Ojala, Satu & Öhberg, Isa 2016. "Välkomna till studententheten" – klininen harjoittelu Karoliinisen sairaalan opiskelijaosastolla Tukholmassa. Hyve eli Turun amk:n terveyden ja hyvinvoinnin verkkojulkaisu. Viitattu 8.4.2017. <http://hyve.turkuamk.fi/?sivu=653>
- Mäkinen, Tiina 2011. Vastaamisesta kysymiseen. Sairaanhoidajaopiskelijoiden ohjaus ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Pro Gradu. Tampereen yliopisto. Viitattu 10.11.2017. <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76560/lisuri00134.pdf?sequence=1>
- Manninen, Katri; Scheja, Max; Silén, Charlotta & Welin-Henriksson, Elisabet 2015. Supervisors' pedagogical role at a clinical education ward – an ethnographic study. *BMC Nursing* Nov 5, 2015, Vol.14(55). Viitattu 25.11.2017. 2 <https://bmcnurs.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12912-015-0106-6>
- Mäntylä, Atte; Yltävä, Emma; Köykkä, Milja & Muurinen, Kaija. 2017. TAM-Kin terveystalveluiden koulutusohjelmien blogi. Viitattu 16.1.2018. <http://terveyspalveluttamk.blogspot.fi/2017/05/kokemuksia-voo-harjoittelusta.html>
- Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Viitattu 24.11.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Poikela, Esa & Poikela, Sari 1999. Kriittisyys ja ongelmaperustainen oppiminen. Teoksessa Johanna, Järvinen-Taubert & Päivi Valtonen (toim.). Kriittisyyteen kasvu korkeakouluopetuksessa. Tampere: TAJU. 167-185. Viitattu 10.11.2017. <https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/kasv/poikela99.pdf>
- Poikela, Esa 2002. Ongelmaperusteinen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampereen yliopisto. Viitattu 8.4.2017. https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65475/ongelmaperustainen_pedagogiikka_2002.pdf?sequence=1

- Romppainen, Maija 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Viitattu 10.11.2017. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0570-3/urn_isbn_978-952-61-0570-3.pdf
- Sairaanhoitajan kompetenssit i.a. Viitattu 30.1.2018. http://www.metropolia.fi/fi-admin/user_upload/Sairaanhoitajan_ammattillinen_osaaminen.pdf
- Scheffer, C.; Tauschel, D.; Neumann, M.; Lutz, G.; Valk-Draad, M. & Edelhäuser, F. 2013. Active student participation may enhance patient centeredness: Patients' assessments of the clinical education ward for integrative medicine. Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine. Viitattu 12.4.2017 <http://dx.doi.org/10.1155/2013/743832>
- Suikkala Arja. 2015. Kohti asiakaslähtöistä kokonaisuuksien hallintaa. Välähdyksiä Opiskelijamoduuli oppimisympäristönä -pilotista. Teoksessa Sanoista tekoihin. Osallisuus, kumppanuus ja terveys toiminnan suuntaviivoina. Helminen, Jari (*toim.*). Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.3.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/105237/C39_9789524932424.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Stolt, Jaana 2011. Opiskelijasta sairaanhoitajaksi. Käytännön harjoittelujaksot sairaanhoitajaopiskelijan ammattillisen identiteetin rakentumisen tukena. Pro gradu -työ. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 10.11.2017. <http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59607/Stolt.Jaana.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tolvanen, Eeva 2016. Työnantajakuva hallinta ja kehittäminen terveyskeskusorganisaatiossa. Tampereen yliopisto. Pro Gradu. Viitattu 11.4.2017. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99190/GRADU-1464957199.pdf?sequence=1>
- Vehviläinen-Julkunen, Katri 1998. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa Maria Paunonen, Katri Vehviläinen- Julkunen. Hoitotieteellinen tutkimusmetodiikka. Juva. WSOY.

Opinnäytetyön prosessi ja aikataulu	
Huhtikuu 2016	Työelämäyhteistyökumppanin ja opinnäytetyön aiheen löytyminen DIAK.in OSKE-torilla. Aiheeseen tutustuminen lukemalla muun muassa aiheesta tehtyjä opinnäytetöitä. Idean esittäminen opettajalle.
Toukokuu 2016	Yhteydenotto Malmin sairaalan os. 2 osastonhoitaja Leena Eklundiin sähköpostilla aiheen tiimoilta. Sähköpostissa toimme esille, että haluaisimme tehdä moduuliharjoitteluun ohjaajille oppaan, jolloin ohjaamisesta tulisi mielekkäämpää ja tasalaatuisempaa osastosta ja ohjaajasta riippumatta. Kaikilla ryhmäsämme on kokemusta opiskelijan ohjauksesta, joten aihe on tuttu myös sitä kautta.
Syyskuu 2016	Tapasimme Malmin sairaalassa oh Leena Eklundin. Esittelimme itsemme ja aiheemme vielä tarkemmin ja tapaamisessa tuli selväksi, että tällaiselle ”oppaalle” olisi tarvetta.
Lokakuu 2016 – helmikuu 2017	Lähdeaineiston keräilyä ja aiheeseen tutustumista. Teoreettisen viitekehyksen kirjoittamista.
Maaliskuu 2017	Opinnäytetyön suunnitelman esittäminen OT-seminaarissa.
Huhtikuu 2017	Korjauksia ja lisäyksiä suunnitelmaan opponijien palautteen pohjalta.
Toukokuu 2017	Tutkimusluvan hakeminen Helsingin kaupungilta sekä DIAK:lta.

Elokuu 2017	Saimme tutkimusluvan sekä DIAK:lta että Helsingin kaupungilta. Sovimme Malmiin sairaalan osastonhoitaja Eklundin kanssa tapaamisen 25.9 klo 13-15. Opiskelijoille laitoimme kyselyt sähköpostilla.
Syyskuu – lokakuu 2017	Tapaaminen osastonhoitajan ja yhden sairaanhoitajan kanssa. Oppaan suunnittelua ja toteutus. Oppaan kuvien kuvaaminen.
Marraskuu – joulukuu 2017	Oppaan pilotointi vko 44 alkavassa moduulissa. Oppaan korjaamista tarvittaessa esiin tulleiden havaintojen pohjalta. Oppaan arviointilomakkeen lähettäminen yhteistyökumppanille 8.12.2017.
Tammikuu – maaliskuu 2018	Valmis opas. Tammikuussa esitetty opinnäytetyön käsikirjoitus. Julkaisuseminaari 7.3.2018 Kypsyysnäyte 8.3.2018

LIITE 1 (1) Saatekirje Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille
SAATEKIRJE

Hei

Olemme toisen vuoden sairaanhoidon ja terveydenhoidon opiskelijoita DIAK ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä Malmin sairaalalle moduuliharjoittelun ohjaamisesta. Opinnäytetyömme tarkoitus on kehittää moduuliharjoittelun ohjaamiseen opas. Opinnäytetyön tavoite on, että moduuliharjoittelussa jokainen opiskelija saisi laadukasta ohjausta ja arviointia osastosta ja ohjaajasta riippumatta. Samalla opas selkeyttää myös ohjaajien työtä, kun on opas johon tarvittaessa tukeutua.

Olet osallistunut Malmin sairaalassa moduuliharjoitteluun. Ohessa on kysymyksiä, joihin toivoisimme sinun vastaavan 25.9.2017 mennessä. Vastaukset voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen; mari.asikainen@student.diak.fi

Kysely on vapaaehtoinen ja vapaamuotoinen ja vastauksia käytämme/hyödynämme nimettöminä kehittäessämme ohjaamisen opasta yhdessä Malmin sairaalan henkilökunnan kanssa. Vastaukset hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Kiitos yhteistyöstä,

Mari Asikainen A40sh-lh, Anni Kerilahti A40sh-lh, Heidi Luuppala A40th-lh

LIITE 1 (2) Kysymyksiä Diakonia- ammattikorkeakoulun opiskelijoille koskien moduuliharjoittelua

1. Millaisia kokemuksia sinulla on moduuliharjoittelusta Malmin sairaalassa?

- saitko harjoittelun alkaessa perehdytystä, miten pitkä perehdytys oli ja koitko sen riittäväksi?
- tukiko moduuliharjoittelu mielestäsi ammatillista kasvuasi, miten se näkyi käytännössä?
- miten valmius vastata potilaan hoidosta kehittyi?

2. Ohjaaminen ja arviointi

- miten ohjaaminen mielestäsi toteutui harjoittelussa, oliko ohjaus suunnitelmallista, osallistuivatko kaikki sairaanhoitajat ohjaamiseen, miten osastonhoitajan rooli näkyi harjoittelun aikana?
- millaisia kehitysehdotuksia ohjaamisen suhteen harjoittelun aikana nousi esiin?
- miten arviointi toteutettiin harjoittelun aikana, oliko arviointia mielestäsi riittävästi?
- miten kehittäisit arviointia?

LIITE 2 Arviointilomake yhteistyökumppanille moduuliharjoittelu oppaasta

Hyvä yhteistyökumppani. Kiitos, kun olette käyttäneet opastamme, moduuliharjoittelun ohjaamisen yhteydessä. Toivoisimme teiltä nyt palautetta oppaasta. Voitte palauttaa vastaukset sähköisesti meille, osoitteeseen: mari.asikainen@student.diak.fi

Arviointilomakkeessa on kuusi kysymystä ja vapaa kommentointi osio. Merkitse rasti ruutuun, mikä väittämistä kuvaa omaa kokemustasi oppaan käytöstä.

1. Koin oppaan tarpeelliseksi				
Täysin erimieltä	Jokseenkin erimieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä

2. Oppaan sisältö tuki minun ohjaamista				
Täysin erimieltä	Jokseenkin erimieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä

3. Oppaan sisältö				
--------------------------	--	--	--	--

oli ammatti- maista				
Täysin erimiel	Jokseenkin erimiel	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mielt	Täysin samaa mielt

4. Suositte- lisiin opasta kollegoil- leni				
Täysin erimiel	Jokseenkin erimiel	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mielt	Täysin samaa mielt

5. Opas oli helppo- käyttöi- nen ja selkeä				
Täysin erimiel	Jokseenkin erimiel	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mielt	Täysin samaa mielt

6. Oppaan visuaali- suus ja				
--	--	--	--	--

kuvat oli- vat miel- lyttäviä				
Täysin eri- mieltä	Jokseenkin erimieltä	En osaa sa- noa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin sa- maa mieltä

Vapaa kommentointi, mikä toimi oppaassa ja mitä kehittävää oppaassa olisi?

LIITE 3 Perehdytysopas

Perehdytysopas

sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamiseen moduuliharjoittelussa.

Johdanto

Tämä sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamisen perehdytysmateriaali moduuliharjoittelussa on tuotettu yhteistyössä Malmin sairaalan os. 2 oh. Leena Eklundin ja Diakonia ammattikorkeakoulu (DIAK) sairaanhoitajaopiskelijoiden kanssa.

Perehdytysmateriaalin taustalla on opinnäytetyö: Perehdytysopas sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjaamiseen moduuliharjoittelussa.

Tekijät: Mari Asikainen, Anni Kerilahti, Heidi Luuppala.
2018. DIAK Kalasatama. Opinnäytetyö.
Kuvat: Mari Asikainen

*Perehdytysmateriaalin
tavoitteena on tukea
työyksikössä
moduuliharjoittelua
ohjaavien sairaanhoitajien
perehtymistä ennen
harjoittelua ja sen aikana.*

Terveydenhuoltoalan harjoittelua ohjaavia lakeja ja asetuksia

- Suomessa sairaanhoitajakoulutusta sääntelee sairaanhoitajien ammattipätevyysdirektiivi 2013/55/EU, joka määrittelee sairaanhoitajaopintojen vähimmäisopintopistemäärän sekä sairaanhoitajan ammatin osaamisalueet.
- Sairanhoitajakoulutusta sääntelevässä EY:n erityisdirektiivissä 77/453/ETY (c-kohta) asettaa vaatimuksen, että koulutukseen kuuluvan harjoittelun on tapahduttava alan ammattihenkilön ohjauksessa.
- Laki (559/1994) ja asetus (564/1994) terveydenhuollon ammattihenkilöistä asettavat vaatimuksia terveydenhuollon laillistettaville ja nimikesuojatuille ammattihenkilöille. Heiltä edellytetään alan riittävää koulutusta, kokemusta ja ammattitaitoa.

Laatua opiskelijaohjaukseen

- Sairanhoitajan harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä.
- Huomion kiinnittäminen opiskelijaohjauksen ja oppimisympäristön laatuun harjoittelun aikana ovat ensiarvoisen tärkeitä hoitotyön vetovoimaisuuden edistämiseksi.
- Laadukkaassa harjoitteluyksikössä noudatetaan ja toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita.
- Laadukas oppimisympäristö tarjoaa realistisia, monimutkaisia ja vaihtuvia oppimiskokemuksia.
- Toimintayksikön ohjauksekulttuuri rakentuu myönteisestä ilmapiiristä ja kollegiaalisesta suhtautumisesta opiskelijoihin.

Moduuliharjoittelu

- Moduuliharjoittelu perustuu terveydenhuoltoalan opiskelijoiden työssäoppimismalliin, jossa tavoitteena on opiskelijoiden itseohjautuva ammatillinen oppiminen aidoissa työtilanteissa.
- Hollannissa harjoittelu toimii nimellä Teaching department ja Ruotsissa Karoliinisessa sairaalassa nimellä Clinical education ward.
- Myös Suomessa kyseinen harjoittelumalli on otettu käyttöön. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä harjoittelusta on käytetty nimitystä Vastuuta ottamalla opit ja opetusmoduuli, Peijaksen, Jorvin ja Meilahden sairaaloissa toimii opiskelijamoduulit. Malmn sairaalassa harjoittelusta käytetään nimeä Moduuliharjoittelu.
- Moduuliharjoittelu mahdollistaa isomman opiskelijamäärän sijoittumisen samaan aikaan osastolle, jolloin työharjoittelupaikkojen saatavuus paranee.
- Moduuliharjoittelussa ryhmä opiskelijoita työskentelee tiiminä/pareina, ottaen vastuun potilaan hoidon suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Ohjaajan rooli on toimia opiskelijoiden tukena ja varmistaa potilasturvallisuus.

Moduuliharjoittelun pedagogiikka

- Moduuliharjoittelun pedagoginen lähtökohta on potilaskeskeisyys, vertaisoppiminen ja ohjaajien tiimityö.
- Reflektio, sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja yhteistoiminnallinen oppiminen ovat asioita, joihin moduuliharjoittelussa panostetaan.
- Harjoittelun aikana opiskelijat soveltavat aiemmin opittua tietoa ja oppivat uusia asioita hoitamalla omia potilaita ja työskentelemällä yhdessä toisten opiskelijoiden, ohjaajien ja muiden ammattiryhmien kanssa.
- Opiskelijoiden vuorovaikutustaidot, vastuunotto, itseohjautuvuus ja päätöksentekokyky kehittyvät.
- Aluksi ohjaajien tuki ja ohjaus on tiiviimpää, mutta opiskelijoiden tietojen ja taitojen karttuessa vastuu lisääntyy, jolloin työskentely on itsenäisempää. Ohjaajat ovat kuitenkin aina vuorokohdaisesti saatavilla.
- Kun opiskelijat ottavat enemmän vastuuta potilaan hoidon suunnittelusta ja toteuttamisesta, ohjaajat pystyvät paremmin keskittymään sekä potilaiden hoitoon, että opiskelijoiden ohjaamiseen.

Moduuliharjoittelu

- Kaksi kahden hengen huonetta osastolla muodostavat moduulin, jossa kaikki osaston opiskelijat suorittavat harjoittelun.
- Opiskelijoilla on jakson ajan nimetty vastaava ohjaaja, joka on tietoinen heistä ja prosessin kulusta koko jakson ajan. Vastaava ohjaaja on mukana väli- ja loppuarvioissa.
- Kaikki osaston sairaanhoitajat osallistuvat ohjaukseen. Yksi sairaanhoitaja joka vuorossa toimii moduulin vuorovastaavana ohjaajana. Ohjaaja on vastuussa opiskelijoiden ohjauksesta sekä potilaiden hoidosta.
- Potilaita informoidaan moduuliharjoittelusta ja painotetaan, että ohjaava sairaanhoitaja huolehtii potilasturvallisuuden toteutumisesta.

Ohjaajan tehtävä on kannustaa opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja päätöksentekoon.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimismotivaatiota ja tukea heidän syvällistä oppimistaan.

Moduuliharjoittelu

- Osastolla on yhtä aikaa 8 opiskelijaa. Aamuvuorossa 4 opiskelijaa ja iltavuorossa 4 opiskelijaa. Yövuoroja ei suositella.
- Opiskelijat työskentelevät tiiminä: suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat potilaan hoidon työvuoronsa aikana. Pidemmällä olevat opiskelijat voivat ohjata alkuvaiheen opiskelijoita.
- Jokaisella opiskelijalla on alkuun yksi hoidettava potilas, mutta opiskelijoiden taitojen karttuessa potilaiden ja huoneiden määrää voidaan lisätä.
- Arviointi ja palaute on säännöllistä. Opiskelijat pitävät päiväkirjaa, jonne voidaan kirjata palaute heti. Myös suullinen palaute on tärkeää.
- Harjoittelun kesto 6 viikkoa.

Opiskelijat hyödyntävät toinen toistensa tietoja ja taitoja sekä ratkaisevat yhdessä eteen tulevia ongelmia.

Ohjaaja antaa opiskelijoille tukea ja ohjausta sekä vastaa potilasturvallisuuden toteutumisesta.

Vuorossa ohjauksesta vastaava hoitaja

- Ohjaa opiskelijoita työyksikön hoitotyön auttamismenetelmien oppimisessa ja käyttämisessä.
- Pyytää perustelemaan hoidon ja toimenpiteet, näyttöön perustuvaa tietoa hyväksi käyttäen; Käypä hoito -suositus tai muu tutkimuksiin perustuva tieto.
- Kannustaa opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja aktiivisuuteen, antaa opiskelijoiden toimia **valvotusti** potilaan hoidon suunnittelijana, toteuttajana ja arvioijana.
- Auttaa opiskelijoita saamaan kokonaisvaltaisen käsityksen potilaan hoitotyöstä työyksikössä.
- Auttaa opiskelijaa hoitotyön kirjaamisessa ja suullisessa raportoinnissa.

Opiskelijaa ohjataan hakemaan tietoa luotettavista lähteistä ja ymmärtämään sen merkitys.

Opiskelijalla on mahdollisuus hankkia näyttöön perustuvaa tietoa harjoittelun aikana.

Moduuliharjoittelu

1 viikko

Hyvä perehdytys työyksikköön, sen henkilökuntaan sekä työyksikön toimintatapoihin on tärkeä. Työvuorojen suunnittelu niin, että joka vuorossa on 4 "hoitajaa". Opiskelijat asettavat selkeät, realistiset tavoitteet harjoittelujaksolle.

2-4 viikkoa

Itsenäistä työskentelyä moduulissa. Potilaan kokonaisvaltainen hoitotyö. Vuorovastaava ohjaaja antaa opiskelijoille tukea ja ohjausta sekä huolehtii potilaiden informoinnista ja potilasturvallisuuden toteutumisesta. Säännöllinen reflektio ja väliarviointi.

5-6 viikkoa

Itsenäistä työskentelyä moduulissa. Potilaan kokonaisvaltainen hoitotyö, tiedon syventäminen ja mahdollisesti useampien potilaiden hoitaminen. Vuorovastaava ohjaaja antaa opiskelijoille tukea ja ohjausta sekä huolehtii potilaiden informoinnista ja potilasturvallisuuden toteutumisesta. Säännöllinen reflektio ja loppuarviointi.

Aluksi opiskelijoilla on yksi oma potilas.

Harjoittelujakson edetessä ja taitojen karttuessa, opiskelijat saavat enemmän vastuuta ja useampia potilaita hoidettavakseen.

Opiskelijan ohjaajalle

- Opiskelijan tervehtiminen ja vastaanottaminen.
- Ole kiinnostunut opiskelijasta ja hänen tavoitteistaan.
- Toimi suunnitellun perehdytysohjelman mukaan.
- Anna opiskelijalle aikaa suoritua tehtävistään ja opiskelustaan.
- Ole rehellinen, anna ja ota vastaan palautetta rakentavasti.
- Muista olla oikeudenmukainen opiskelijaa kohtaa.

Opiskelijaohjaukseen kannattaa panostaa. Hyvin toimivalla ohjauksella varmistetaan, että harjoittelusta tulee antoisa niin työnantajalle kuin opiskelijallekin.

Tulovaiheen perehtymiseen kuuluvat

- Osaston hoitotyön arvot ja filosofia.
- Osaston toimintaohjeet.
- Salassapitovelvollisuus ja vastuukysymykset.
- Henkilökunta.
- Hoidettavat potilaat ja hoitotyön erityispiirteet.
- Osaston työnjakomalli, periaatteet ja työvuorot.
- Päiväohjelma.
- Tilat.

Opiskelijoiden tulo osastolle on huomioitu työvuoro-suunnittelussa, jotta opiskelijoiden vastaanottamiseen on aikaa. Opiskelijoita ohjataan työvuorolistan suunnittelussa. Huomioitavaa työvuoroja laatiessa on, etteivät kaikki opiskelijat ole samassa vuorossa.

Mitä arvioidaan

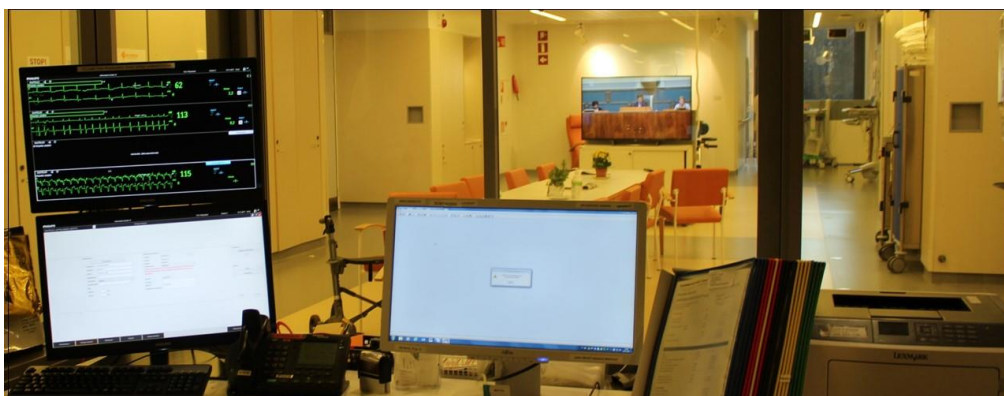
Sairaanhoitajan osaamisvaatimukset (2013/55/EU):

- 1) asiakaslähtöisyys
- 2) hoitotyön eettisyys ja ammatillisuus
- 3) johtaminen ja yrittäjyys
- 4) kliininen hoitotyö ja lääkehoito
- 5) sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö
- 6) näyttöön perustuva toiminta ja päätöksenteko
- 7) ohjaus- ja opetusosaaminen
- 8) terveyden ja toimintakyvyn edistäminen
- 9) sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu ja turvallisuus.

Käytännön opiskelua arvioidaan suullisesti ja kirjallisesti **osastolla sovitulla tavalla** esim. palautevihkoa käyttämällä.

Arviointi perustuu opintojakson yleisiin ja opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin.

Arviointi on jatkuvaa ja saamansa palautteen avulla opiskelija tarkentaa omia tavoitteitaan jakson aikana.

LÄHTEET:

Manninen, Katri 2014. EXPERIENCING AUTHENTICITY – The core of student learning. https://openarchive.ki.se/urn:bitstream/handle/10616/41988/Thesis_Katri_Manninen.pdf?sequence=1
 Eriksson, Elna, Korhonen, Teija, Merasto, Merja & Moisis, Eeva-Liisa 2015. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen. Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Porvoo. <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2015/09/Sairaanhoitajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>
 Laitinen, Arja; Taam-Ukkonen, Minna; Tarr, Tiina; Teuvo, Susanna; Timonen, Leena. ValOpe (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto) 2017. Opiskelijaohjauksen laatusuositukses. HUS, KYS, TYKS. <http://www.hus.fi/vopaikat/opiskelijat-ja-harjoittelu/terveysalan-opiskelijat/Documents/Opiskelijaohjauksen%20laatusuositukses.pdf>